

шаєт денежну оцєнку положитєльных еффеєтов (явних вигод) хозяйственной деятельности человека;

2) возрастающее бессилие человека перед возрастающей антропогенной деградацией природы-натуры (биосферы).

На промышленном этапе развития природно-общественных взаимосвязей, когда природные ресурсы перестают быть практически неисчерпаемыми, общество вынуждено переходить от стихийного потребления природных ресурсов к организации целенаправленно управляемого использования и воспроизводства не только природных ресурсов, но и природных условий и природных процессов в целях одновременного производства благоприятной для человека природной среды. Ныне же стала очевидной объективная неизбежность производства также и благоприятной общественной среды.

Поскольку решить актуальные проблемы дальнейшего развития природы, человека и общества в рамках разделенного мира и соответственно отдельных исследований невозможно, то с объективной неизбежностью предстоит сделать самый значительный в истории экономической науки переход от постановки задач управления общественным производством как процессом преобразования продуктов природы в хозяйственные блага к задачам управления общественным производством как процессом воспроизводства природо-человеко-общественных территориальных комплексов, включающих и производство хозяйственных благ.

Д. В. Солоха

ВИЗНАЧЕННЯ ВАЖЕЛІВ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВОГО РЕГІОНУ

У роботі досліджено теоретико-методологічні засади формування організаційної структури управління інноваційною діяльністю у промислово розвинутому регіоні, визначені основні важелі цього процесу, запропоновано графічну модель удосконаленої структури управління.

Постановка проблеми. За сучасною теорією менеджменту, яка увійшла в аналіз української економічної думки проблематика, з одного боку, формування, з іншого – управління розвитком інноваційної діяльності промислових регіонів держави, є системоутворюючим базисом суспільного розвитку України в цілому.

Однак проведені нами дослідження дозволяють констатувати факт нестачі оперативної інформації стосовно визначення у роботах, присвячених інноваційно-інформаційному режиму проблем та перспектив розвитку організаційної структури управління інноваційною діяльністю на регіональному рівні, що за сучасною доктриною господарювання вважається найважливішою складовою господарського режиму, встановленому в країні.

Проблемі, винесеній в завдання й покладеній в основу даного наукового дослідження свої наукові пошуки присвятили провідні українські вчені сучасності, зокрема В. М. Гончаров, О. В. Долгальова, В. В. Дорофійєнко, Л. М. Матросова, О. С. Поважний, Н. Л. Сапельнікова [3, 6, 7], однак, динаміка суспільного розвитку, теоретико-практичний механізм означених проблем лишається не сформованим, отже тема й проблематика даної роботи є цілком своєчасною та актуальною.

Метою даної роботи є визначення основних системоутворюючих важелів формування структури управління інноваційною діяльністю промислово розвинутого регіону в умовах ринкового механізму господарювання з притаманним для нього ризиком та невизначеністю.

Виклад основного матеріалу. Стан справ, який сьогодні констатує офіційна статистика та детально розглянутих у монографіях [3, 7], свідчить про негайну потребу пошуку важелів впливу на розвиток, а на думку фахівців лише інноваційний розвиток не тільки окремого промислового підприємства, а й господарської системи країни в цілому.

Система заходів, норм, правил щодо визначення важелів формування й забезпечення сприятливих умов генерування та передачі інновативної інформації, включаючи захист прав інтелектуальної власності на інноваційний продукт [6] і спрямований на регулювання інформаційного ринку інновацій, що поступово стає простором, де здійснюється інформаційне забезпечення прийняття інноваційних рішень суб'єктів різного рівня господарювання.

В Україні інформаційний ринок знаходить на стадії розвитку і остаточно невідзначений як певна модель чи система. В цьому плані, слід відзначити, що як система інформаційний ринок має забезпечувати необхідні інформаційні умови інноваційного розвитку економічних суб'єктів, вирішуючи їх наявні проблеми збору, аналізу та систематизації інформації за допомогою удосконалення діяльності існуючих елементів ринкової та інноваційної інфраструктури. В західних моделях державного протекціонізму інноваційного розвитку економіки поширення релевантної інформації щодо інноваційних проектів здійснюється через загальнодержавну або регіональну мережу інноваційно-інформаційних центрів, функціонування яких відбувається згідно з певним інноваційно-інформаційним режимом.

Формування єдиної вітчизняної інформаційної мережі, з одного боку, підсилює інформаційний потенціал вітчизняних фірм, забезпечуючи активізацію їх інноваційного розвитку, з іншого боку, потік інформації стає більш потужним та слабкоструктурованим, що значно ускладнює роботу із великим масивом інформації. Ситуація ускладнюється також тим, що існують два ефекти інформаційної мережі: прямий (зовнішній) та непрямий (опосередкований). Прямий мережний ефект виникає тоді, коли вигода від товарів (послуг) безпосередньо підвищується завдяки їх розповсюдженню на ринку та застосуванню іншими споживачами. Непрямий, або ринково обумовлений мережний ефект виникає у випадку, коли інформаційні продукти, програми, сервіс стають дешевшими та більш доступними завдяки розвитку телекомунікаційної мережі.

Дієвість прямого мережного ефекту веде до того, що цінність мережі для споживача безпосередньо залежить від кількості партнерів за системною технологією, тобто корисність інформаційної мережі є зростаючою. Навпаки, споживацька корисність інноваційної інформації, яка розповсюджується мережею, є спадною в зв'язку з втратою нею унікальності. Слід відзначити, що мережні зовнішні ефекти відбуваються незалежно, певною мірою, від корисності інформації. Поява цих ефектів обумовлена реакцією споживачів на розширення телекомунікаційної мережі.

На наш погляд, використання мережних зовнішніх ефектів розповсюдження інформації має спиратися на знання етапів життєвого циклу телекомунікаційної мережі, яке дозволить приймати більш виважені рішення щодо інноваційності та ризиковості інформації, що надається мережею, здійснювати більш ефективний пошук інформації щодо новітніх розробок, ідей, визначати рівень інноваційності аналогічних видів продукції, послуг, які пропонуються споживачеві або знаходяться на стадії впровадження.

На початку розповсюдження інноваційної інформації готовність її купувати низька через невизначеність рівня інноваційності та ризиковості інформації. Поширення інноваційної інформації супроводжується підвищенням готовності сплачувати за неї, але знижується її інноваційність. На основі застосування принципів раціональної поведінки в інформаційно-інтелектуальній сфері ринку суб'єкти можуть використовувати інформаційну мережу в своїх інтересах. Порівнюючи інформацію, яка містить елементи новизни, економічний суб'єкт здійснює вибір між інформацією щодо високої ризиковості та рівня

інноваційності продуктів, з одного боку, та їх низькою ризиковістю й інноваційністю, з іншого. Рішення суб'єкта за цим принципом залежить від схильності до ризику, власної оцінки рівня інноваційності інтелектуальної продукції, впливу ефектів телекомунікаційної мережі, різних етапів її життєвого циклу.

На нашу думку, система регіональних інноваційних центрів, втручаючись у телекомунікаційні мережі, має сприяти зниженню вартості пропонованої споживачам інноваційної інформації. Разом із розвитком інших елементів інноваційної інфраструктури, центри мають прискорити формування сприятливого інформаційного середовища (простору) функціонування вітчизняних інноваційних підприємств. Підвищення готовності користувачів сплачувати за інноваційну інформацію в умовах її поширеної дифузії сприятиме, в свою чергу, підсиленню контролю над інновативним процесом у межах країни і надалі на світовому ринку інновацій.

Інноваційно-інформаційний режим має забезпечити регулювання трансфер інноваційної інформації щодо новітніх розробок, продуктів, технологій тощо в межах країни та між країнами. Використання мереж трансферу технологій сприяє більш ефективному розв'язанню наступних завдань інноваційного розвитку економіки [9, с. 17; 10, с. 11]:

- розширенню взаємодії наукових організацій і промислових підприємств і компаній (виявлення потреби в нових технологіях і НДДКР);
- розвитку міжрегіонального співробітництва у високотехнологічних і наукомістких секторах економіки (формування технологічних об'єднань, наприклад, технокластерів);
- стимулюванню попиту на інновації з боку бізнесу;
- розвитку науково-технічної кооперації між регіонами і закордонними країнами.

В Європі існує значна кількість мереж, зайнятих тією або іншою мірою трансфером технологій, наприклад, Європейська мережа інноваційних релієв-центрів (IRC), що охоплює 15 країн Євросоюзу і 10 країн Східної Європи і Прибалтики. Російська мережа трансферу технологій (RTTN) успішно запозичила досвід у галузі трансферу технологій, напрацьований мережею IRC. Структура російської мережі має такий вигляд: центральною ланкою є електронна платформа (сайт мережі), з яким зв'язані рівноправні члени мережі – зареєстровані технопарки, інститути й інноваційні центри з різних регіонів [9, с. 18-19]. Крім членів мережі, її учасниками є партнери і клієнти. Партнери мережі – організації федерального, регіонального і міського рівня, інноваційні центри Росії та інші організації, що займаються збором інформації про нові російські технології і зацікавлені в її просуванні за допомогою мережі. У свою чергу, клієнти мережі – продавці і покупці технологій (НДІ, фірми, юридичні і приватні особи).

Представники членів мережі, названі локальними адміністраторами, мають авторизований доступ до мережі і розміщують від свого імені інформацію про свої інноваційні технології. Інформація, що розміщується в системі у певному форматі, складає технологічний профіль. Якість профілів досягається завдяки обов'язковій процедурі сертифікації кожного з членів мережі, що включає навчання локальних адміністраторів і передбачає постійне підвищення їхньої кваліфікації. Цільовими групами мережі трансферу є малі і середні підприємства, наукові організації й інноваційні центри, що знаходяться в різних регіонах.

Оскільки в стратегію розвитку мережі RTTN входить мета стати лідируючим інструментом трансферу технологій, використовуваним більшістю інноваційних організацій Росії, то можна говорити про створення нової інфраструктури трансферу технологій. У такому випадку більшість активних учасників процесу комерціалізації науково-технічного потенціалу Росії в різних регіонах будуть використовувати мережу як засіб пошуку партнерів для співробітництва з європейськими фірмами і технологічної кооперації з науковими організаціями. Розширення кількості учасників мережі може бути пов'язане зі створенням студентських бюро, які об'єднують студентів економічних і

технічних спеціальностей для спільної роботи з оформлення і ринкової пропозиції розроблених інноваційних проектів [6].

Повна інформаційна забезпеченість інноваційного процесу вимагає наявності не лише мережі трансферу технологій, але й мережі регіональних центрів субконтрактації, які надають інформацію про технологічні й економічні можливості підприємств-потенціальних контрагентів. Російські дослідники вважають, що такі регіональні центри створюватимуть банки даних правової, адміністративної, технологічної, ліцензійної і маркетингової інформації, і надавати комплекс послуг із забезпечення необхідною інформацією підприємства і організації, які беруть участь в інноваційному процесі [6]. Управління інноваційно-інформаційною мережею в Росії здійснюється на основі діючих нормативно-правових актів стосовно трансферу технологій. Визначення перспективних сфер розвитку трансферу технологій відбувається шляхом аналізу запитів на консультаційну й експертну підтримку з боку клієнтів мережі.

В американській моделі державного протекціонізму інноваційного розвитку економіки формування мережі трансферу технологій ґрунтується на діяльності центрів фундаментальних досліджень – державних та приватних університетів, що є своєрідними інтелектуальними центрами. Науково-дослідні проекти університетів одержують фінансову підтримку від федерального уряду у формі грантів, контрактів, угод про спільну діяльність. У більшості американських університетів створені офіси з ліцензування і трансферу технологій (ОЛТТ). Діяльність ОЛТТ контролюється урядовими структурами США за основними показниками діяльності (кількість зареєстрованих винаходів, заявок на патенти, отриманих патентів, виданих ліцензій, організованих компаній, обсяги доходів інноваційних офісів, суми ліцензійних платежів) [6] тощо.

Слід зазначити, що з позицій інноваційно-інформаційного режиму важливим інструментом розв'язання завдань прискорення інноваційного розвитку вітчизняних підприємств має стати система ЗАНІ (збереження й активізації нових ідей), основи якої розроблені ще в 1975-1990 рр. в Інституті кібернетики НАН України за підтримки УкрІНТІ та Інституту кібернетики НАН України [2, с. 508]. Одним з основних принципів системи ЗАНІ – повний соціальний захист будь-якої запропонованої ідеї (і її автора). Ця система також забезпечує юридичний захист авторства, ефективний доступ до всіх наявних новацій, можливість їх вільної або на обговорених автором умовах оцінки будь-якою фізичною або юридичною особою [2, с. 512].

Доведення ідеї до необхідної форми і змісту з наступною публікацією у спеціальних виданнях, своєчасну доставку інформації адресатам система ЗАНІ бере на себе, спираючись на співробітництво з автором і використовуючи «спеціальний паспорт ідеї» [2, с. 512].

Паспорт ідеї фіксує конкретну частку і роль праці всіх учасників процесу перетворення ідеї в працюючу інформацію з наступною винагородою пропорційно трудовому і творчому внеску [2, с. 512]. Система ЗАНІ має спеціальні дебюрократизуючі механізми, що забезпечують рух ідей, ініціатив, спрямованих на удосконалювання роботи системи (неформальна, заснована на виборних та добровільних засадах управлінська структура спирається на активних позаштатних співробітників на чолі з директором). Розуміючи надважливість функціонування такої системи, між тим слід зауважити, що вона має потребу в фінансовій допомозі з боку спонсорів, конкретних замовників наявних ідей і розробок та в законодавчій підтримці з боку держави.

Особливістю роботи центру, що впроваджує систему ЗАНІ є оцінка не лише представленої ідеї, але й можливості використання наявного застарілого устаткування для випуску експортоздатної продукції при більш ефективному використанні сировини, наявності комплектуючих та фінансових ресурсів [2, с. 508]. Отже, обрана методологія

роботи центру дозволяє зробити працюючої в інтересах підприємців і локальну, і загальнодержавну систему (мережу інновацій).

На мезорівні, якщо залишається чинною парадигма міжрегіонального розподілу ресурсів, мова має йти спочатку про баланс інтересів різнорівневих економічних суб'єктів, а надалі вже – про прийняття нової системи цінностей інноваційного процесу [4, с. 82] через оптимізацію інституційного середовища (сукупності політико-юридичних, соціально-економічних форм та правил інноваційної діяльності).

На думку багатьох провідних учених-дослідників, авторів численних праць, процес оптимізації інституціонального середовища пов'язаний зі створенням координаційних центрів регіонального розвитку, сенсом діяльності яких має стати формування високотехнологічних кластерів [4, с. 82]. Головними функціями таких центрів, на думку їх авторів, мають стати форсайтні дослідження у сфері високих технологій і впровадження сучасних технологій інноваційного менеджменту, а також ефективна комплексна інформаційна, організаційна, юридична та інвестиційна інфраструктурна підтримка, без якої залучення інвестицій та розвиток регіональної конкурентоспроможної економіки буде неможливим [4, с. 82].

Певна група дослідників проблеми удосконалення системи управління інноваційними процесами на регіональному рівні пропонує створення Центра інноваційного розвитку як координаційного вузлового сегмента інноваційно-технологічного трансфертного кластера, завданням якого має стати формування і розвиток системи комерціалізації і трансферу науково-технічних досягнень, оптимізація взаємодії окремих об'єктів регіональної інноваційної інфраструктури та інституційна підтримка малого інноваційно-технологічного підприємництва [4, с. 83].

Центри інноваційного розвитку мають стати перспективною організаційною формою розвитку інноваційної діяльності в регіоні для використання інноваційного потенціалу науково-дослідних організацій та інноваційних підприємств, інноваційної інфраструктури [4, с. 88].

Регіональні центри інноваційного розвитку лише за певних умов можуть вважатися передвісниками інноваційних систем майбутньої мережної економіки України. До цих умов, на наш погляд, відноситься дотримання певної методики інституціональних перетворень (удосконалень) механізму управління функціонуванням інноваційного потенціалу регіонів, тобто формування «опорних регіонів» (полісів, локомотивів зростання), в яких концентруються фінансові, адміністративно-управлінські, людські та інші ресурси, з подальшим посиленням інноваційної активності в інших регіонах. Як відомо, в межах регіону одним із головних напрямків інвестиційно-інноваційної політики стає ідентифікація «точок росту» (найбільш перспективних галузей) на базі застосування методики портфельного аналізу [6]. Визначені «точки росту» мають стати основою підвищення конкурентоспроможності інноваційного потенціалу регіону, нейтралізуючи негативний вплив на господарський обіг неефективних підприємств і виробництв. Цю схему активізації інноваційного потенціалу регіонів застосовували держави, які перебували на початкових стадіях соціально-економічного піднесення, коли інноваційна хвиля тільки починала формуватися та набувала масштабності. Визначені «точки росту» мають стати основою підвищення конкурентоспроможності інноваційного потенціалу регіону, нейтралізуючи негативний вплив на господарський обіг неефективних підприємств і виробництв. Створення такої схеми потребувало:

- 1) прямої фінансової підтримки з державного бюджету;
- 2) надання субвенцій для формування державної та регіональної інфраструктури із залучення інвестицій (агенцій із залучення інвестицій, бюро з обслуговування інвесторів тощо) з розвитку інфраструктури;

3) сприяння (у тому числі фінансування) розвитку інфраструктури інформаційно-організаційної підтримки підприємництва (бірж, виставкових залів, бізнес-інкубаторів, центрів бізнесу, технопарків тощо);

4) спрощення процедури створення і реєстрації суб'єктів підприємництва та ліцензування окремих видів їх діяльності (встановлення порядку отримання дозволів за заявою, необхідних для запровадження діяльності суб'єктів підприємництва, за принципом «єдиного офісу»).

Слід погодитися з деякими дослідниками стосовно ствердження про доцільність застосування кластерного підходу до побудови ефективної регіональної інноваційної інфраструктури [5, с. 10; 8, с. 19]. У межах різних моделей системи державного протекціонізму розвитку економіки на інноваційних засадах може використовуватися як ліберальна кластерна політика, притаманна таким країнам, як США, Великобританія, Австралія, Канада, що передбачає розширення свободи економічних дій суб'єктів інноваційної діяльності, так і так звана дирижистська кластерна політика, здійснювана у Франції, Кореї, Сінгапурі, Японії, Швеції, Фінляндії, де органи державної влади беруть активну участь у регулюванні процесів і відносин в інноваційній сфері. За дирижистським підходом цілеспрямовано створюється інноваційна інфраструктура для пріоритетних кластерів: філії університетів, науково-дослідні інститути, елементи транспортно-логістичних кластерів (термінали, аеропорти тощо). Ліберальний підхід передбачає участь у створенні інфраструктури для кластерів, як правило, суб'єктів, які безпосередньо зацікавлені в інноваційній діяльності. При дирижистському підході на державному рівні визначають регіон для формування інноваційного кластера, в якому створюються необхідні умови прискорення інноваційної активності зацікавлених суб'єктів господарювання з відповідним їх фінансуванням. У межах ліберального підходу регіональна влада самостійно виявляє ініціативу створення інноваційного кластера.

Нам вважається у певному сенсі правильним зауваження деяких вітчизняних учених щодо відсутності в Україні накопиченої «критичної маси» передумов для вільного виникнення перших мезоструктур типу інноваційних кластерів [1, с. 57]. Проте застосування дирижистського підходу цілком можливе, і може прискорити процес удосконалення існуючої системи державного протекціонізму розвитку інноваційних процесів у вітчизняній економіці. У межах означеного процесу основою вдосконаленого механізму управління функціонуванням інноваційного потенціалу регіонів національної економіки має стати обґрунтована організаційна структура управління, яка здійснюватиме і координуватиме реалізацію державної інноваційної політики з урахуванням інтересів кожного учасника інноваційного процесу. На рис. 1 відтворено структуру, що є схожою (за своєю сутністю) на структуру, яка була запропонована вченими донецької школи економічної теорії.

Наведена нижче вдосконалена організаційна структура управління інноваційно-інвестиційною діяльністю промислового регіону здатна, на думку вчених, мобілізувати інноваційний потенціал регіону, організувати й координувати діяльність регіональних інноваційних інститутів, сприяти залученню необхідних інтелектуальних, фінансових і матеріальних ресурсів і «лобіювати» у своїх інтересах удосконалення нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності [6].

Вітчизняними дослідниками вважається, що саме регіональні органи влади мають ефективні інструменти просування на ринок наукоємної продукції, а саме: надання виставкових площ, організацію презентацій, підтримку спеціалізованих видань, сприяння створенню спеціалізованих організацій з надання інформації про інновації (інноваційних центрів, центрів трансферу технологій тощо).

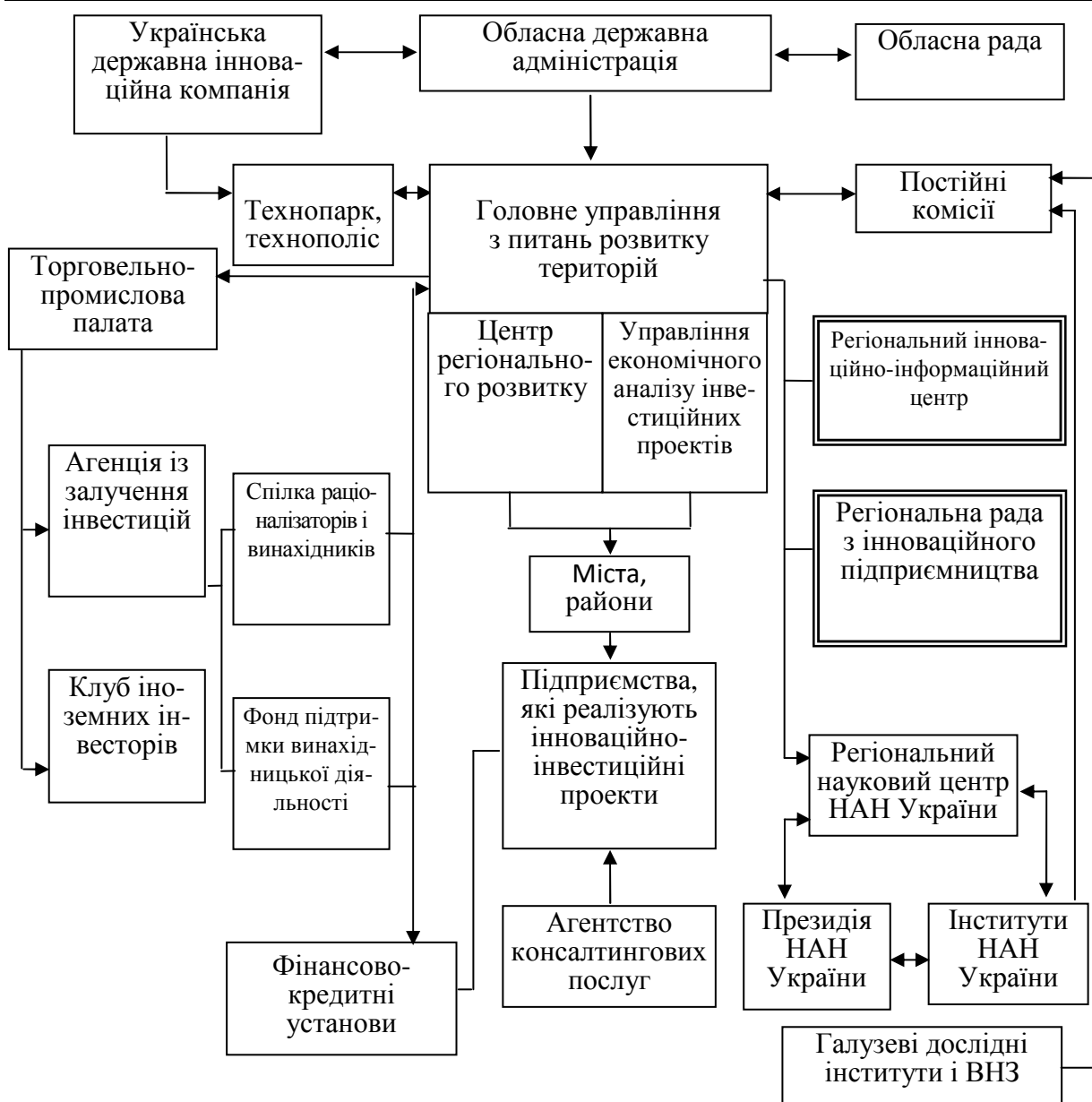

Рисунок 1 – Удосконалена організаційна структура управління інноваційно-інвестиційною діяльністю промислового регіону

Дана структура, на думку її творців, може розпочати свою діяльність на бюджетні кошти, а потім, у міру реалізації продуктів своєї роботи, може набути статусу регіональної комерційно-державної структури. Оскільки реалізація інноваційних проектів пов'язана зі значними ризиками, до складу цієї структури може входити страхова компанія, яка буде страхувати результати її діяльності.

Крім того, на нашу думку, слід погодитися із зауваженнями деяких авторів щодо доцільності виділення на мезорівні управління розвитком інноваційними процесами регіональну міжгалузеву структуру інноваційного розвитку (РМСІР), яка проводитиме науково-прогнозні дослідження і на комерційній основі пропонуватиме результати своєї діяльності споживачам – суб'єктам господарської діяльності регіону, з одного боку, і регіональним органам державного управління, з іншого боку [6]. Ми вважаємо, що РМСІР може стати підструктурою наведеної вище організаційної структури управління інноваційно-інвестиційною діяльністю промислового регіону. Ця підструктура може здійснюватиме заходи щодо:

- проведення конкурсів вітчизняних інновацій та венчурних ярмарків для інвестування найбільш перспективних інноваційних проектів;
- створення регіональної конкурсної системи відбору інноваційних проектів з урахуванням пріоритетів розвитку регіонів;
- упровадження системи проведення незалежної експертизи інвестиційних проектів на регіональному рівні.

Нами вважається доцільним використати концепцію інвестиційного партнерства держави та бізнесу в процесі створення РМСІР. Дану концепцію іноді асоціюють із розробкою механізму залучення додаткових інвестицій для ефективної реалізації інноваційних проектів і з метою розширення переліку засобів позабюджетного фінансування, поряд із венчурним інвестуванням. Визначаючи значущість концепції інвестиційного партнерства для розв'язання проблеми створення і розвитку РМСІР і в цілому побудови дійсно ефективної моделі управління інноваційним потенціалом національної економічної системи та її регіонів, слід зауважити, що у дослідженнях таких міжнародних організацій, як ООН, група Світового банку, Організація економічного співробітництва та розвитку наголошується на тому, що таке партнерство являє собою «унікальне та гнучке рішення для реалізації інфраструктурних проектів» [11].

Як доводить досвід розвинутих країн, розвиток інвестиційного партнерства держави й приватного сектору починався з таких сфер: транспорт, оборонна, енергетична. Прихильники концепції інвестиційного партнерства вважають, що її необхідно впроваджувати на основі так званого програмного підходу, за яким на першому етапі має бути проведено попередню оцінку можливості впровадження концепції. На другому етапі досягається угода з урядом відносно основних напрямів розробки рамкових умов інвестиційного партнерства держави та приватного сектору. Третій етап – це узгодження з державою конкретних інструментів, які будуть використані для підтримки впровадження концепції (узгоджені компоненти програми впроваджуються на практиці як певні проекти).

В Україні на сьогоднішній день інвестиційне партнерство є найбільш актуальним у транспортній та енергетичній сферах, комунальній інфраструктурі, в розробці нафти й газу, транспортуванні газу, у сфері освіти та охорони здоров'я, а також в інноваційній сфері [11]. Для втілення концепції інвестиційного партнерства держави та бізнесу в практику регулювання інноваційного розвитку вітчизняної економічної системи недостатньо простого застосування досвіду в країнах із розвинутою економікою, необхідно його адаптування до українських реалій. Основною перешкодою для успішної реалізації концепції є «інституційні ризики», під якими розуміються: ризик постійної зміни законодавства [6]; політичний ризик (опозиція з боку державних службовців відносно участі в інфраструктурних проектах); нерозуміння концепції партнерства державним сектором у поєднанні з незнанням механізму організації та управління нею. Нейтралізація наслідків цих видів інституційних ризиків, на думку деяких науковців, пов'язана саме із використанням певних організаційно-економічних інструментів, розроблених аналітичною групою Світового банку, й досліджених у монографії [6]. На думку зарубіжних дослідників, до таких інструментів відносять [11]:

- створення фондів з інвестування місцевої інфраструктури (ЛІТ, Local Infrastructure Investment Trust) за рахунок коштів певного приватного спонсора спільно з групою основних інвесторів, до складу яких увійдуть міжнародні фінансові установи. Фонд може мати форму змішаного фонду, який здійснює інвестиції як у цінні папери, які котируються на місцевій біржі, так і у папери місцевих компаній, які не представлені на біржі. Він зможе продавати свої акції та облігації місцевим та іноземним інституційним інвесторам, зокрема пенсійним фондам, страховим компаніям. Управління фондом буде здійснювати спеціально створена компанія. Інвестиційні фонди зможуть ку-

пувати цінні папери в інвесторів першого кола та здійснювати подальший ефективний контроль за проектом;

– створення пайових інвестиційних фондів із реалізації інноваційних проектів із залученням ресурсів державного і місцевих бюджетів та приватного капіталу на основі концепції партнерства приватного капіталу і держави;

– створення системи гарантій від «третьої сторони» в процесі втілення концепції інвестиційного партнерства держави та бізнесу. За такою системою має покриватися ризик порушення умов контракту державною стороною. Перед усім іноземні інвестори страхуються від політичного ризику (PRI, Political Risk Insurance) та мають часткову гарантію ризику (PRGF, Partial Risk Guarantee Facility). Страхування політичного ризику у країнах з середнім рівнем ризику надається Багатостороннім агентством гарантування інвестицій. У країнах з високим рівнем ризику МБРР надає часткове гарантування від порушення умов контракту державною стороною. Крім того, МБРР надає часткову гарантію інвестору, який фінансує певний інфраструктурний проект, щодо ризику односторонньої зміни умов контракту місцевою владою (система PRGF). У випадку такого порушення МБРР відкликає свою гарантію і виплачує інвестору вказану в гарантії суму, водночас, виставляючи контргарантію державі. Остання, у свою чергу, стягує суму витрат унаслідок виконання гарантії з органів місцевої влади, які спричинили порушення.

Висновки. Враховуючи вищесказане, необхідно підсилити обґрунтування концептуально-теоретичних засад розробки і подальшого вдосконалення економічного та адміністративно-правового режимів із метою ефективної реалізації більш досконалої моделі державного управління інноваційним розвитком вітчизняної економіки.

У процесі реалізації економіко-правових режимів має бути створена ефективна системи мотивації/стимулювання інноваційної активності суб'єктів. Ефективність цієї системи залежить від того, наскільки інструменти та важелі правового та економічного режимів виступлять як зовнішні стимулюючі або дестимулюючі фактори. На нашу думку, слід розрізняти зовнішні стимулюючі фактори як базові (наприклад, податковий режим) та фактори другого ступеню (наявність розвиненої інноваційної інфраструктури, правові засади регулювання бізнесу).

Такий розподіл факторів забезпечить підстави для вдосконалення управління інноваційними мотивами та стимулами з метою забезпечення єдності інтересів усіх задіяних в інноваційних процесах економічних суб'єктів.

Подальші дослідження слід сконцентрувати на побудові багатфакторної математичної моделі щодо управління процесами інноваційно-інвестиційного розвитку регіону.

Література

1. Гриценко С. Стратегія випереджального розвитку транспортно-логістичних кластерів в Україні / С. Гриценко // Маркетинг в Україні. – 2007. – № 2. – С. 56-60.
2. Джелали В. И. Парки и САНИ для предпринимателей / В. И. Джелали, М. А. Копнов, И. М. Новак, М. И. Филиппов // Концептуальні засади формування менеджменту в Україні : матеріали Другої Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, МАУП, 16-17 листоп. 2007 р.). – К. : МАУП, 2007. – С. 501-514.
3. Дорофійенко В. В. Соціально-економічні відносини у державі, її регіонах та населених пунктах : теорія, методологія, практика : монографія / за заг. ред. В. В. Дорофійенка. – Донецьк : ВІК, 2012. – 298 с.
4. Зінченко О. П. Центр інноваційного розвитку як функціональна модель синергії / О. П. Зінченко, В. П. Ільчук // Наука та інновації. – 2006. – № 1. – С. 81-89.
5. Круглов Н. Весельє ... думать / Н. Круглов // Голос України. – 2005. – № 123. – С. 10.
6. Матросова Л. М. Управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів в перехідній економіці України : монографія / Л. М. Матросова, О. А. Овечкіна, К. В. Іванова, Д. В. Солоха. – Донецьк : Донбас, 2009. – 496 с.

7. Поважный А. С. Государственный механизм стимулирования стратегического целеполагания регионов : монография / А. С. Поважный, В. Н. Гончаров, В. А. Краюшкин. – Донецк : СПД Куприянов В.С., 2010. – 200 с.
8. Портер М. Э. Конкуренция / М. Э. Портер. – М. : Вильямс, 2005. – 608 с.
9. Сводцев А. К. Сеть трансфера технологий как инструмент анализа инновационной активности / А. К. Сводцев, В. И. Чучкин, С. Ф. Остапюк, А. Э. Яновский // Научная сессия МИФИ-2005. – 2005. – Т. 11. – С. 17-21.
10. Шкворець Ю. Про посилення взаємодії інституцій національної інноваційної системи України / Ю. Шкворець // Економіст. – 2007. – № 9. – С. 10-12.
11. United Nations. A review of Public-Private Partnerships for Infrastructure Development in Europe. – Economic Commission for Europe, Working Party on International Legal and Commercial Practice. – 11-13 March, 2002.

**О. О. Школяренко,
І. В. Качан**

СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ АМОРТИЗАЦІЙНИХ ВІДРАХУВАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Проаналізовано діючу та іноземну систему амортизації основних фондів підприємств вугільної галузі. Запропоновано напрями вдосконалення амортизаційної політики із урахуванням сучасних умов функціонування підприємств

Розвиток підприємств будь-якої галузі, в тому числі й вугільної, потребує значних коштів на підвищення ефективності виробництва. Кризова ситуація в економіці потребує зміни у підході створення і модернізації основних фондів, у їх технічному переоснащенні, розробки нової техніки, і впровадженні новітніх технологій.

Через особливості добувної промисловості, фінансового стану підприємств, відсутності достатньої кількості коштів основні фонди мають низький рівень відтворення.

За останні роки наукові дослідження присвячені проблемам зносу і механізму формування амортизації на їх відтворення [1]. Ситуація, яка склалася, пояснюється такими обставинами, основними серед яких, є:

- відтворення основних фондів за останні роки здійснюється на рівні заміни деталей обладнання, які відпрацьовані;
- перебудова економіки не дає можливість виробити чітку систему індексації основних фондів;
- введене положення бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби» не дають можливість об'єктивно оцінити реальний стан основних фондів, бо не враховується віковий стан кожного об'єкта, фактичний час їх роботи;
- не накопичуються амортизаційні відрахування в нових умовах оподаткування, в результаті підприємства вугільної промисловості не мають достатньої кількості грошей на відтворення основних фондів;
- зниження обсягу випуску продукції призводить до зниження реальних коштів на придбання нових засобів виробництва з метою заміни зношених та морально застарілих;
- відсутність документації, відповідно до якої повинен проводитись облік реального зносу основних засобів та має нараховуватися амортизація на їх відтворення;
- відсутність як внутрішніх, так і зовнішніх джерел щодо модернізації або інноваційно-технологічного оновлення основного капіталу.

© Школяренко Ольга Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент.

Красноармійський індустріальний інститут Дон НТУ;

Качан Ігор Вільйович – кандидат технічних наук, доцент.

Донецький національний технічний університет, м. Донецьк.